УДК 378
DOI https://doi.org/10.24919/2308-4863/77-3-30

Лідія ЧЕРЧАТА,
orcid.org/0000-0002-4335-3282
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської та німецької філології
Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка
(Полтава, Україна) l.cherchata@gmail.com

Лариса КОРОЛЬ,
orcid.org/0000-0001-7356-6556
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської та німецької філології
Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка
(Полтава, Україна) larys.l.korol@gmail.com

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ІНОЗЕМНОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена аналізу концепту комунікативної та лексичної компетентності. Наведено статистичні дані, які транслюють загальний рівень іноземномовної підготовки в Україні у порівнянні із рейтингами інших держав. З'ясовано, що у сучасному глобалізованому світі знання іноземних мов стає ключовим елементом професійного успіху та особистісного розвитку. Однак, більшість досліджень зосереджуються на формуванні цих компетентностей у студентів філологічних спеціальностей, залишаючи студентів нефілологічних спеціальностей поза належною увагою.

Досліджено авторські наукові підходи до трактування понять комунікативної та лексичної компетентності, запропоновано власне бачення дефініції. Наведено перелік міжнародних установ та організацій, котрі опікуються проблемами формування компетентностей у процесі навчання. Погруповано прості та складні іноземномовні комунікативні вміння. Виокремлено найбільш ефективні способи формування лексичної компетентності: тренувальні вправи для аудиторної і домашньої роботи, а також підбір якісного текстового матеріалу; застосування профільних цифрових освітніх платформ, використання контрастивного підходу, перегляд фільмів іноземною мовою. Особлива увага авторів прикута до ролі сучасних технологій, таких як мобільні додатки, онлайн-курси та мультимедійні ресурси, у вивченні іноземних мов, що надає студентам можливість самостійно контролювати свій навчальний процес та обирати зручний для них темп навчання.

Авторами запропоновано низку корисних стратегій та підходів, які можуть бути успішно застосовані у викладацькій практиці. Проте, подальші дослідження та уточнення можуть допомогти ще більше оптимізувати процес навчання та зробити його більш ефективним для студентів різних спеціальностей.

Ключові слова: *лексична компетентність, кваліфікований підхід, тренувальні вправи, професійно орієнтоване мовлення, комунікація, хмарні технології.*

Lidiia CHERCHATA,
orcid.org/0000-0002-4335-3282
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of English and German Philology
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University
(Poltava, Ukraine) l.cherchata@gmail.com

Larysa KOROL,
orcid.org/0000-0001-7356-6556
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of English and German Philology
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University
(Poltava, Ukraine) larys.l.korol@gmail.com

WAYS OF FORMING FOREIGN LANGUAGE LEXICAL COMPETENCE OF STUDENTS OF NON-PHILOLOGICAL SPECIALTIES IN A HIGHER EDUCATION INSTITUTION

The article is devoted to the analysis of the concept of communicative and lexical competence. The article presents statistical data that demonstrate the general level of foreign language training in Ukraine in comparison with the ratings of other countries. It is found that in today's globalized world, knowledge of foreign languages is becoming a key element of professional success and personal development. However, most studies focus on philological specialties, leaving non-philologists out of the limelight.

The authors' own scientific approaches to the interpretation of the concepts of communicative and lexical competence are investigated, and their own vision of the definition is proposed. The list of international institutions and organizations dealing with the problems of competence formation in the learning process is given. Simple and complex foreign language communication skills are grouped. The most effective ways of forming lexical competence are highlighted: training exercises for classroom and homework, as well as the selection of high-quality textual material; the use of specialized digital educational platforms, the use of a contrastive approach, watching movies in a foreign language. The authors pay special attention to the role of modern technologies, such as mobile applications, online courses, and multimedia resources, in learning foreign languages, which gives students the opportunity to independently control their learning process and choose a convenient learning pace.

The authors propose a number of useful strategies and approaches that can be successfully applied in teaching practice. However, further research and refinement can help to further optimize the learning process and make it more effective for students of different specialties.

Key words: *lexical competence, skill-based approach, training exercises, professionally oriented speech, communication, cloud technologies.*

Постановка проблеми. Поетапний вихід українського бізнесу на міжнародний ринок, популяризація міжкультурного обміну та стрімкі міграційні процеси в цілому обумовлюють збільшення кількості вимог до претендентів на різні посади, на участь у міжнародних програмах, де вільне володіння як мінімум однією іноземною мовою є ключовим аспектом. Очевидно, що окрім англійської, наразі висока потреба у фахівцях, які здатні комунікувати та мають розвинуті навички ділового листування англійською, німецькою, французькою, іспанською, італійською, китайською мовами. Разом із тим, окрім перспектив у кар'єрному плані, іноземна мова була і залишається потужним ресурсом на шляху до академічної мобільності у закладах вищої освіти (ЗВО), що підтверджують наукові розвідки вітчизняних дослідників (Вороніна, Валійова, 2023: 34–40; Ковбатюк, Шевчук, 2020: 92–97).

Аналіз досліджень. Однак, статистичні дані транслюють, що незважаючи на можливості, які де-юре та де-факто несуть у собі для студентів знання іноземної мови, рівень володіння як мінімум англійською з-поміж молоді залишає бажати кращого. Так, за даними щорічного рейтингу EF English Proficiency Index, Україна у 2023 році посіла 45 місце серед 113 держав, зайнявши середні позиції у блоці moderate proficiency (EF English Proficiency Index, 2023) відносно володіння англійською мовою. При цьому, слід зауважити, що саме з початком повномасштабного вторгнення росії на територію незалежної України, розпочався стрімкий попит на удосконалення навичок іноземномовної компетентні. Зокрема, це видно як із кон'юнктури досягнень студентів українських ЗВО, так і за даними аналітиків сервісу BUKI, де попит на репетиторів з англійської (60% від загальної кількості) суттєво зріс саме на рівень intermediate (Смолько, 2023). Не зважаючи на такий прогрес, лідерами серед європейських країн із дуже високою компетентністю в англійській мові залишають Австрія, Бельгія, Данія, Норвегія, Португалія, Німеччина, Греція (EF English Proficiency Index, 2023), що акцентує увагу й потверджує необхідність зміни підходів до викладання іноземної мови, зокрема для студентів нефілологічних спеціальностей.

Наукові розробки в напрямку пошуку оптимальних підходів до формування іноземномовної лексичної компетенції репрезентовані науковими працями Бегеки Д., який вивчає способи формування фахової комунікативної компетентності в процесі підготовки магістрів (Бегека, 2015); Гавриляк Л., робота якої орієнтована на дослідження комунікативної іноземномовної компетентності як складової професійної підготовки (Гавриляк, 2019: 70–73). Аналогічну тематику розвивають Коваленко В. та Марценюк Д., які наголошують, що комунікативна компетентність є складним інтегративним, цілісним психічним утворенням, визначає успішність у соціальному та професійному середовищі (Коваленко, Марценюк, 2020: 75–77). Ясність у розуміння теоретичних засад понятійно-категоріального апарату вносить

колектив авторів, а саме Мукан Н., Горохівська Т., Ієвлєв О., Чубінська Н., Кобрин В. (Мукан, Горохівська, Ієвлєв, Чубінська, Кобрин, 2023).

При цьому, **метою** нашого **дослідження** є визначення та аналіз ефективних методів й підходів до формування іноземномовної лексичної компетентності у студентів нефілологічних спеціальностей, зокрема шляхом інтеграції сучасних технологій і методик у навчальний процес.

Виклад основного матеріалу. Природа людської комунікації є складною та багатогранною. Її досліджують в розрізі однієї із форм соціальної інтеракції, якій характерний високий ступінь непередбачуваності та гнучкості, а успішність або неуспішність комунікативного акту напряму залежить від ступеня досягнення комунікативної мети (Турко, Кравчук, Кашуба, Навольська, Куций, 2021: 443–457). Зауважимо, що вітчизняна науковиця Волошина О. детермінує іноземномовну комунікативну компетентність як навичку повноцінно спілкуватися не рідною мовою в усній чи письмовій формах із метою врегулювання завдань міжособистісної та міжкультурної взаємодії (Волошина, 2019). Своєю чергою, Бегека Д. пропонує розглядати зазначене поняття крізь призму інтегрованого багаторівневого утворення, яке формується в результаті навчання (включаючи професійно орієнтоване мовлення, володіння термінологією професійного спілкування, вільну комунікацію, мовленнєві зразки, норми граматики) (Бегека, 2015). В зарубіжних дослідження є поширеними альтернативні підходи до визначення цього концепту. Зокрема, Бабаніязова Н. наголошує, що компетентність в іноземній мові є метою і результатом спеціальної освіти, що здійснюється через синхронний розвиток мовної та лінгвокраїнознавчої компетенції (детальне ознайомлення з матеріалом про країну, мова якої вивчається). При цьому, мовна компетенція стосується фонетичних знань і коректності їх продукування, рецептивних і продуктивних видів мовленнєвої діяльності (Бабаніязова, 2019: 161). На важливості невербального аспекту наголошує колектив іноземних авторів, на переконання яких, комунікативна компетентність є не що інше, як знання мовних і немовних правил спілкування, здатність використовувати ці знання ефективно і доречно в реальних ситуаціях (Салех, Сабрі, 2018: 269–270).

Вивченням проблем формування компетентностей у процесі навчання займаються не лише окремі вчені, а й міжнародні організації, серед яких ЮНЕСКО, ПРООН, ЮНІСЕФ, Рада Європи, Міжнародний департамент стандартів, Організація Європейського Співробітництва та розвитку та інші. Міжнародний департамент стандартів для навчання, досягнення та освіти (International Board of Standards for Training, Performance and Instruction (IBSTPI) визначає поняття компетентність як здатність кваліфіковано здійснювати діяльність, виконувати завдання та роботу. Вказується, що компетентність складається з набору знань, навичок та відношень, що дозволяють особистості діяти та виконувати функції, спрямовані на досягнення визначених стандартів у професійній галузі або певній діяльності (Гавриляк, 2019: 71).

Таким чином узагальнимо, що іноземномовна комунікативна компетентність – це здатність і готовність індивіда ефективно взаємодіяти послуговуючись мовними засобами іншої мови в різноманітних комунікативних ситуаціях, що включає в себе не тільки володіння лінгвістичними аспектами (граматикою, лексикою, фонетикою), але й прагматичними, соціокультурними та стратегічними компонентами, які дають змогу користувачеві мови адекватно та гнучко адаптувати своє мовлення відповідно до контексту, мети спілкування та соціальних норм іншої мовної спільноти.

У наукових джерелах іноземномовні комунікативні вміння структурно поділяють на дві групи: прості та складні (Коваленко, Марценюк, 2020, с. 76).

Таблиця 1

Прості	**Складні**
іноземномовні комунікативні вміння	
розвинуті навички вербального та невербального спілкування, здатність слухати опонента, належним чином координувати міміку, жести тощо	здатність до налагодження одночасно емоційного та ділового контакту із партнерами
здатність «продавати» себе/власний продукт через засоби спілкування	розвинуті навички застосування комуніка-тивної атаки (за потреби)
спосіб належним чином розподіляти увагу в межах аудиторії та керувати поведінкою	вміння спрямувати комунікацію в русло, що сприяє вирішенню поставлених задач
соціальна перцепція (інтуїтивне відчуття внутрішнього стану партнера, зважаючи на зовнішні, фізіологічні ознаки)	хист витримати чи перехопити першість у ході спілкування, адаптуватися до опонента
прогностичний аспект (в частині реакції іншої сторони комунікаційного акту)	

Кожен із перелічених елементів тією чи іншою мірою наявний у системі ключових компонентів іноземномовної компетентності:

– когнітивний (загальний спектр та специфічний перелік комунікативних вмінь, що дають змогу налагодити діалог із іншою стороною, керувати ситуацією);

– гностичний (фахові знання, котрі стосуються розуміння функцій, стилю та структури спілкування, відчуття суб'єктивної манери ведення переговорів);

– емоційний (готовність вступати у комунікаційний акт із представниками різних вікових груп, статей, народностей, культур, професій; гуманістична установка на спілкування; розвинуті почуття емпатії та рефлексії, адекватні психоемоційні стани).

Серед інших компонентів англійськомовної комунікативної компетентності виокремлюють як не менш важливі прагматичні, соціолінгвістичні та лінгвістичні. З точки зору філології, саме лінгвістичний компонент і є найбільш об'ємною групою, оскільки акумулює знання фонології, синтаксису, лексики, а також навички, котрі пов'язані з іншими мовними аспектами. Відповідно, лексична компетентність є частиною лінгвістичної іноземномовної комунікативної компетентності й розкривається шляхом її розуміння як розвиненої навички коректного оформлення власного висловлення, а також розуміння змісту висловлень інших, що ґрунтується на результаті динамічної взаємодії складної системи навичок та лексичної усвідомленості (Долинський, 2015: 180).

Лексичну компетентність методисти та вчителі розглядають як один із найважливіших аспектів у сфері вивчення й навчання іноземних мов, оскільки саме на лексиці ґрунтується опанування інших сторін і видів іноземномовної мовленнєвої діяльності. Без володіння лексичним матеріалом неможливе створення умов для іноземномовного спілкування. У зв'язку з цим, не дивно, що лексика посідає центральне місце на занятті з іноземної мови. Лексичні навички можна вважати сформованими, коли студент опановує правила співвіднесення окремої лексичної одиниці з іншими в тематичній одиниці і семантичній групах, з антонімами та синонімами, чітким розумінням значення слова, правилами конкретного словотворення та сполучення. Згідно із зазначеним доцільно стверджувати, що в основі лексичної компетентності лежать лексичні навички:

1) словотворення (знання принципів утворення лексичних одиниць у мові, створення похідних одиниць від вихідного слова);

2) поєднання слів (побудови логічно й граматично правильних словосполучень);

3) вживання лексичних одиниць (уміння підбирати найбільш адекватні й такі, що відповідають мовленнєвій ситуації, слова та словосполучення).

Послуговування певними технологіями є важливою умовою формування іноземномовної лексичної компетентності. У цьому контексті існують різні тлумачення слова технологія в педагогічній літературі. В першому випадку технологією називається алгоритмом педагогічного процесу, і цей алгоритм розуміється як система заздалегідь спроектованих операцій. Крім того, раціональна сумісність кількох послідовних операцій для досягнення якого-небудь результату також позиціонується як технологія. У самому слові технологія має місце універсальність. На відміну від методології, технологія може охоплювати кілька предметів одночасно.

Технологія розвитку у студентів лексичної компетентності у кожного своя. Проте, доцільно зазначити, що один із важливих чинників формування іноземномовної лексичної компетентності пов'язаний з особистістю педагога, який навчає мові. У цьому випадку метою вчителя в процесі навчання є не лише прагнення прищепити нові знання аудиторії, а й сформувати в студентів бажання вивчати іноземну мову. Використання наочних посібників – книг, фільмів, пісень – відіграє, безперечно, важливе значення у розвитку цієї групи навичок, але практична реалізація отриманих знань також є важливою умовою формування лексичної компетентності. Студент повинен застосовувати знання, яких він набув у процесі навчання у своєму повсякденному житті.

Відповідно, при роботі зі студентами у напрямку формування лексичної компетентності, першою чергою, звертаємо увагу на вибір вправ для аудиторної і домашньої роботи, що в тому числі, сприятиме оволодінню лексичною одиницею на рівні формоутворення, значення, функцій. Саме тому, ми притримуємося думки, що в арсеналі викладача іноземної мови в ході роботи із студентами нефілологічних спеціальностей будь-яких напрямків мають перебувати такі категорії вправ:

– орієнтовані на семантизацію лексичних одиниць;

– завдання рецептивного та продуктивного характеру із переліку підготовчих, тренувальних (warm-up) (порівняння, групування, диференціація, вибір за ознаками);

– вправи на підстановку (заміна, доповнення, усунення прогалин);

– завдання орієнтовані на конструювання синтаксичних конструкцій (виправлення помилок, заміна окремих слів на синоніми або антоніми, кореляцій висловлювань і зображень / їх опис, заповнення пропусків, побудова речень із запропонованих лексичних одиниць);

– задачі, які стосуються трансформації (заміна змісту висловлювання, розширення/усічення речення, перефразування, заміна окремих компонентів на більш влучні та доцільні);

– орієнтовані на активізацію лексичного матеріалу (відповіді на запитання, компонування, доповнення, продукування матеріалу в усній та письмовій формах) (Долинський, 2015: 181).

Усвідомлюючи важливість підбору вправ, не менш серйозно викладач має підходити й до вибору текстового матеріалу, враховуючи при цьому рівень сформованості іноземномовної компетентності кожного студента. Під час інтенсивної роботи з письмовим матеріалом, вартує запропонувати також вивчати невеликі уривки або короткі тексти обсягом 150-200 слів, тоді як завдання, в основі яких є текст, складаються з великої кількості лексичних вправ і текстових завдань на розуміння. Цілі інтенсивної роботи над текстом – детальне розуміння тексту, аналіз мовних явищ, розвиток мовного мислення, розширення словникового запасу.

Спільними критеріями добору текстового матеріалу для інтенсивного читання під час навчання лексики виступають цінність тексту з огляду на професійну зорієнтованість, відповідність тематики текстів професійним інтересам та їхньому мовному рівню (з урахуванням предметної, логічної та мовної складності), відповідність визначеній тематиці, пізнавальна цінність тексту, смислова завершеність та структурованість тексту, представлена у корпусі навчальних текстів різного типу (описового, наукового, публіцистичного), а також відповідність тексту мовному рівню (його специфічність). У цьому випадку, при навчанні професійної лексики іноземної мови особливого значення набуває такий критерій, як міжкультурний характер інформації.

Справді, знання іноземних мов, мультикультурність та антропоцентричність вважаються ключовими принципами системи української національної освіти. Враховуючи зазначене, зауважимо, що формуванню іноземномовної комунікативної компетентності сприяє переосмислення деяких педагогічних положень, які враховують останні досягнення теорії та практики навчання іноземної мови студентів непрофільних спеціальностей: приєднання України до Болонського процесу, основною метою якого є гармонізація національної системи вищої освіти, що сприяє формуванню єдиного європейського ринку висококваліфікованої праці; використання факультативних, авторських програм у навчальному процесі побіжно з обов'язковими, що прописані стандартом освіти.

Реалізації поставленого завдання значно сприяють сучасні медіа технології, зокрема, хмарні технології (англ. cloud computing or cloudbased learning), які набувають дедалі більшої популярності, зважаючи на стрімкий розвиток дистанційного навчання. Їх використання є неминучим, оскільки саме такі цифрові ресурси створюють навчальний простір, який дає змогу тим, хто вивчає іноземну мову, зануритися в атмосферу нової для себе культури більшою мірою, ніж будь-який інший навчальний простір. Педагоги все частіше використовують їх у своїй професійній діяльності як під час аудиторних занять, так і для самостійної роботи студентів.

Однією із найкращих для розвитку саме лексичної компетентності, на наш погляд, слід вважати платформу BBC Learning English. Аутентичні матеріали розподілено за різними рівнями, відповідно блок Vocabulary поповнюється саме через відеоматеріали, орієнтовані на вивчення живої англійської мови. Наявна також добірка уроків із теленовин, запис яких спеціально уповільнений для кращого розуміння; потенційно складні слова та нові лексичні конструкції пояснюються викладачами. Не менш ефективним для застосування є платформа British Council Learn English, яка активно займається популяризацією британської культури серед охочих вивчати мову. Окрім великого масиву завдань, тут зібрані також довідники та інші посібники авторитетних видань, котрі містять ґрунтовне тлумачення різних тем. Функціонал платформи дає змогу окремо займатися граматикою чи виключно розширенням словникового запасу. Так, у першому випадку, студент може обрати приблизний рівень (як варіант, B1), за цим – тему (Conditionals). По завершенню ознайомлення із матеріалами, перевірка знань відбувається через виконання короткого тексту. Навчальні матеріали для розширення словникового запасу поділені також за рівнями і галузями пізнання, що значно спрощує підбір та роботу, дає можливість наприкінці протестувати знання на невеликому тексті. Для студентів історичного факультету ми рекомендуємо звернути увагу на Voice of America Learning English, де зібрана низка статей про історію США, а також архівується підбірка цікавих новинних матеріалів із тлумаченням ключових слів. Лексика і сталі вирази із відомих роликів, фрагментів фільмів

детально пояснюються спеціалістами у коротких сюжетах.

Серед студентів, які прагнуть самостійно тренувати лексичні навички, в тому числі поповнювати словниковий запас та практикувати shadowing, особливою популярністю користуються такі ресурси як:

– Open culture – платформа, де зібрана значна кількість аудіокниг, дозволяє тренувати навичку розпізнавання значного обсягу інформації та ідентифікувати її на слух. До аудіоформату додається текстовий варіант книги, наявний і окремий розділ із електронними книгами;

– News in levels – ресурс, на який варто звернути увагу тим, хто цікавиться новинами і паралельно прагне удосконалити навички читання. Новини подаються у різних форматах: від найпростішого до просунутого; для деяких із матеріалів доступна опція перегляду сюжету мовою оригіналу;

– Vocabulary.com пропонує своїм користувачам вивчати слова, але при цьому не подає їх точний переклад, лише пропонує тлумачення англійською мовою. Розробники платформи спроектувати функціонал таким чином, щоб користувач паралельно засвоював синонімічний ряд, прагнув розуміти контекст.

Для розвитку лексичної компетентності студенти також можуть працювати з англійськомовними блогами, які ведуть носії мови. Важливо добирати автентичні ролики, які відповідають віку, рівню знань, мисленню студентів і при цьому не містять неправдивої або неприйнятної інформації. Блоги (також подкасти, YouTube-канали) дадуть змогу освітянам знайомитися з новими лексичними одиницями за темою, котра вивчається, та окремими категоріями лексичних одиниць, яким зазвичай мало приділяють уваги в рамках шкільного навчання (таким як розмовна лексика, неологізми, термінологія), і специфікою їхнього контекстуального вжитку, принципами скорочення й утворення нових слів та іншими особливостями лексичної системи англійської мови. При цьому, як альтернатива, ведення власного блогу сприятиме розвитку навичок письма, міжособистісної та електронної комунікації іноземною мовою, а також підвищенню фонових знань, креативності студентів і зниженню рівня стресу від спілкування англійською, адже чим активніше ведеться комунікація іноземною мовою, тим менш тривожно почувається аудиторія.

Окрім зазначеного, викладачі іноземної мови при роботі зі студентами часто практикують використання контрастивного підходу, за допомогою якого простіше ідентифікувати риси подібності із рідною мовою чи мовами, якими людина спілкується вільно, та їхні відмінності. Вказаний підхід полягає у визначенні, порівнянні та зіставленні типологічно схожих і несхожих явищ, які належать до однієї й тієї самої категорії. Таке зіставлення може бути основою для осмисленого оволодіння лексичними явищами як другої, так і першої іноземної мов (nation – нація, style – стиль, embrasure – амбразура, day – день та інші). На основі цього формуються мовленнєві лексичні навички та комунікативні вміння. Доцільність використання контрастивного підходу зумовлюється й тим фактом, що у студентів, які вивчають дві іноземні мови, більш розвинена рефлексія, яка в подальшому проявляється за необхідності пошуку аналогій або визначенні відмінностей для уникнення інтерференції.

Варто зазначити, що ми активно пропагуємо перегляд фільмів іноземними мовами (зокрема й із субтитрами). Нову англійськомовну лексику, котру студент опановує за результатами перегляду, обов'язково належно включати до контексту пропонованих у подальшому вправ. У такий спосіб легше опанувати функціональну мову – реальний набір словникового запасу, який можна використати в практичних кейсах (набір лексики, необхідний для виступу на науковій конференції, спілкування з колегами, проведення переговорів, отримання чи надання послуг, зустрічей, проведення презентацій, інтерв'ю).

На наше переконання, тематична структура змісту навчання має бути узгоджена зі специфікою професійної підготовки, що враховує особливості процесу навчання іноземної мови за нефілологічною спеціальністю: системні лінгвістичні знання формують стрижень професійно спрямованого навчання іноземної мови; досвід способів іноземномовного спілкування нарощується через зорієнтованість викладання на застосування практичних та інтерактивних методів, що сприяють формуванню позитивного емоційно-ціннісного ставлення до обраної професії. Практика підтверджує, що в ході тренування навичок лексичної компетентності, слід використовувати на заняттях умовно-комунікативні або комунікативні вправи, які дозволяють вирішувати відповідні завдання. Важливо надавати студентам можливість мислити, розв'язувати будь-які проблеми, міркувати над шляхами їх вирішення з тим, щоб вони акцентували увагу на змісті свого висловлювання, щоб у центрі уваги була думка, а мова використовувалася б у своїй прямій функції – формування та формулювання цих думок.

Своєрідність нинішнього етапу стану української вищої освіти полягає у створенні умов для

переходу вітчизняної системи освіти на європейські стандарти. У зв'язку з цим, очевидною постає необхідність розроблення нових теоретичних підходів, що адекватно відображають вимоги сучасної освітньої парадигми, цільові та змістовні аспекти якої формулюються в категоріях компетентісного та діяльнісного підходів.

Висновки. Формування лексичної іноземномовної компетентності відбувається на різних рівнях і охоплює кілька стадій. На першому рівні студенти знайомляться з основними лексичними одиницями та вчаться правильно їх вимовляти, розрізняти й коректно сприймати. На другому рівні студенти розширюють свій словниковий запас і тренуються використовувати слова та вирази в контексті. На третьому рівні студенти розвивають свою лексичну грамотність і намагаються правильно обирати слова та вирази залежно від ситуації спілкування. Лексичні навички відіграють важливу роль у розрізі міждисциплінарних зв'язків. У професійній діяльності студенти часто постають перед необхідністю послуговуватися термінологією та специфічною лексикою своєї галузі. Правильне використання та розуміння цих слів і виразів є ключовим фактором в успішній комунікації та співпраці з колегами-представниками інших галузей.

Існує безліч методик і підходів до формування лексичної компетентності у студентів нефілологічних спеціальностей. Із числа найбільш дієвих, можемо виокремити розроблення комплексу ефективних тренувальних вправ для аудиторної і домашньої роботи, а також підбір якісного автентичного текстового матеріалу; застосування профільних цифрових освітніх платформ, використання контрастивного підходу, перегляд фільмів іноземною мовою. Поетапно змінюється роль викладача, який виступає не лише як джерело знань, але і як фасилітатор, котрий допомагає студентам самостійно відкривати нову лексику та застосовувати її в різних комунікативних ситуаціях. Важливим аспектом є стимулювання мотивації студентів до вивчення іноземної мови через створення ситуацій успіху, позитивного підкріплення та надання можливостей для самореалізації у навчальному процесі. Перспективи подальших наукових пошуків вбачаємо у ключових аспектах реалізації компетентісного підходу під час навчання студентів нефілологічних спеціальностей іноземної мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бегека Д. А. Підготовка майбутніх магістрів іноземної філології до формування фахової комунікативної компетентності студентів педагогічного університету: автореф дис. … канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2015. 20 с.

2. Волошина О. С. Підготовка вчителя початкових класів до оцінювання іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів засобами тестових технологій: автореф. дис. … канд. пед. наук: 13.00.04. Кропивницький, 2019. 24 с.

3. Вороніна К. В., Валійова Т. Б. Іноземна мова як ресурс академічної мобільності студентів у закладах вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Вип. № 86. 2023. с. 34–40.

4. Гавриляк Л. С. Комунікативна компетентність як складова професійної підготовки сучасного фахівця. *Scientific journal «ΛΌГОΣ. The art of scientific mind»*. Вип. № 3. 2019. с. 70–73.

5. Долинський Є. В. Методика формування іншомовної комунікативної компетентності за допомогою посібника елективного курсу «Моя Франція». *Проблеми сучасного підручника*. Вип. 15 (1). 2015. с. 179–186.

6. Коваленко В., Марценюк Д. Комунікативна компетентність як складова професійної компетентності соціального працівника. *Молодий вчений*. Вип. 4 (80), 2020. с. 75–77. URL: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-4-80-17.

7. Ковбатюк М. В., Шевчук В. О. Академічна мобільність студентів в умовах розвитку освітніх інтеграційних процесів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Вип. 30. 2020. С. 92–97.

8. Мукан Н., Горохівська Т., Ієвлєв О., Чубінська Н., Кобрин В. Іншомовна комунікативна компетентність: понятєвокатегорійний дискурс. *Академічні візії*. Вип. 15. 2023. URL: https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/738.

9. Смолько А. Українці стали активніше вчити англійську мову під час війни: статистика. *МедіаОсвіторія.* 2023. URL: https://osvitoria.media/news/ukrayintsi_staly_aktyvnishe_vchyty_anglyisky_movu_pid_chas_viyny/.

10. Babaniyazova N. P. Development of communicative competence in the process of teaching English. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*. Vol. 7 №. 12, 2019. p. 161–163.

11. EF English Proficiency Index. A Ranking of 113 Countries and Regions by English Skills. 2023. 27 p.

12. Turko O., Kravchuk T., Kashuba O., Navolska H., Kutsyi I. The latest tools for the formation of foreign language communicative competence of students of non-language specialties. Arab world English journal (AWEJ), 12(1), 2021. p. 443–457.

13. Saleh Ahmed, Sabri Thabit; V. Pawar, Dr. Sunil Communicative Competence in English as a Foreign Language: Its Meaning and the Pedagogical Considerations for its Development The Creative Launcher, vol. 2, núm. 6. 2018. pp. 267–277.

REFERENCES

1. Beheka, D. A. (2015) Pidhotovka maibutnikh mahistriv inozemnoi filolohii do formuvannia fakhovoi komunikatyvnoi kompetentnosti studentiv pedahohichnoho universytetu: [Training Future Masters of Foreign Philology for the Formation of

Professional Communicative Competence of Pedagogical University Students] avtoref. dys. … kand. ped. nauk: 13.00.04. Kyiv. 20 p. [in Ukrainian]

2. Voloshyna, O. S. (2019) Pidhotovka vchytelia pochatkovykh klasiv do otsiniuvannia inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti molodshykh shkoliariv zasobamy testovykh tekhnolohii: [Primary School Teacher Training for Assessing Foreign Language Communicative Competence of Primary School Students by Using Test Technologies] avtoref. dys. … kand. ped. nauk: 13.00.04. Kropyvnytskyi. 24 p. [in Ukrainian].

3. Voronina, K. V., Valiiova, T. B. (2023) Inozemna mova yak resurs akademichnoi mobilnosti studentiv u zakladakh vyshchoi osvity. [Foreign language as a source of academic mobility of students in higher education institutions] *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*. Vol. № 86. pp. 34–40. [in Ukrainian].

4. Havryliak, L. S. (2019) Komunikatyvna kompetentnist yak skladova profesiinoi pidhotovky suchasnoho fakhivtsia. [Communicative competence as a component of a modern specialist professional training] *Scientific journal «ΛΟΗΟΣ. The art of scientific mind»*. Vol. № 3. pp. 70–73. [in Ukrainian].

5. Dolynskyi, Ye. V.(2015) Metodyka formuvannia inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti za dopomohoiu posibnyka elektyvnoho kursu «Moia Frantsiia». [Methods of Forming Foreign Language Communicative Competence by Using the Elective Course Manual "My France"] *Problemy suchasnoho pidruchnyka*. Vol. 15 (1). pp. 179–186. [in Ukrainian].

6. Kovalenko, V., Martseniuk, D. (2020) Komunikatyvna kompetentnist yak skladova profesiinoi kompetentnosti sotsialnoho pratsivnyka. [Communicative Competence as a Component of a Social Worker's Professional Competence] *Molodyi vchenyi*. Vol. 4 (80), pp. 75–77. URL: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-4-80-17. [in Ukrainian].

7. Kovbatiuk, M. V., Shevchuk, V. O. (2020) Akademichna mobilnist studentiv v umovakh rozvytku osvitnikh intehratsiinykh protsesiv. [Student academic mobility in the context of educational integration processes] *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Vol. 30. pp. 92–97. [in Ukrainian].

8. Mukan, N., Horokhivska, T., Iievliev, O., Chubinska, N., Kobryn, V. (2023) Inshomovna komunikatyvna kompetentnist: poniattievoho-katehoriinyi dyskurs. [Foreign language communicative competence: conceptual and categorical discourse] *Akademichni vizii*. Vol. 15. URL: https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/738. [in Ukrainian].

9. Smolko, A. (2023) Ukraintsi staly aktyvnishe vchyty anhliisku movu pid chas viiny: statystyka. [The Ukrainians became more active in learning English during the war: statistics] MediaOsvitoriia. URL: https://osvitoria.media/news/ukrayintsi_staly_aktyvnishe_vchyty_anglyisky_movu_pid_chas_viyny/. [in Ukrainian].

10. Babaniyazova, N. P. (2019) Development of communicative competence in the process of teaching English. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*. Vol. 7 №. 12, pp. 161–163.

11. EF English Proficiency Index. (2023) A Ranking of 113 Countries and Regions by English Skills. 27 p.

12. Turko, O., Kravchuk, T., Kashuba, O., Navolska, H., Kutsyi, I. (2021) The latest tools for the formation of foreign language communicative competence of students of non-language specialties. *Arab world English journal* (AWEJ), 12(1), pp. 443–457.

13. Saleh, Ahmed, Sabri, Thabit; V. Pawar, Dr. Sunil (2018) Communicative Competence in English as a Foreign Language: Its Meaning and the Pedagogical Considerations for its Development The Creative Launcher, vol. 2, núm. 6. pp. 267–277.